

หลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาสมรรถนะผู้นำชุมชนของจังหวัดลำปาง TRAINING CURRICULUM FOR COMMUNITY LEADERSHIP COMPETENCIES DEVELOPMENT IN LAMPANG PROVINCE, THAILAND

วันที่รับต้นฉบับบทความ: 7 เมษายน 2562

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 25 กันยายน 2562

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 10 ตุลาคม 2562

พรนั้บพัน วงศ์ตระกูล*

Phonnabphan Wongtrakoon

สมาน พูแสง**

Saman Foosang

มนัส สุวรรณ***

Manat Suwan

ณัฐิยา ตันตรานนท์****

Nuttiya Tantranont

บทกั้ยย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำชุมชนต้นแบบของจังหวัดลำปาง ดำเนินการวิจัยในรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากการคัดเลือกผู้นำชุมชน จำนวน 40 คน แบบเจาะจง ซึ่งมาจาก 4 ชุมชนในจังหวัดลำปางที่ได้รับรางวัลระดับจังหวัดหรือระดับประเทศระหว่างปี พ.ศ. 2551-2561 และผู้ที่มีศักยภาพเป็นผู้นำ จำนวน 20 คน โดยผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อสร้างหลักสูตร จากนั้นจัดการฝึกอบรมให้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้นำชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาและประเมินหลักสูตร ได้แก่ แบบคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มย่อย แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและแบบประเมินผลการจัดอบรม การวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบสอบถาม ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาสมรรถนะผู้นำชุมชนของจังหวัดลำปาง ประกอบด้วยสมรรถนะของผู้นำ 5 ด้าน ได้แก่

* ปริญญาคุ้ชฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2561 e-Mail: nunok_w@hotmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

*** ศาสตราจารย์เกียรติคุณประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

**** อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

1) องค์กรความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน 2) ทักษะผู้นำชุมชน 3) ความสามารถพิเศษของผู้นำ 4) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น และ 5) บุคลิกภาพและการแสดงออกของผู้นำ ผลการประเมินหลักสูตรพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ คิดเป็นค่าเฉลี่ยได้ 4.46 โดยผู้เข้าร่วมอบรมมีองค์ความรู้และความเข้าใจเรื่องภาวะผู้นำและการบริหารจัดการเพิ่มมากขึ้น มีความพึงพอใจในภาพรวมจากการเข้าร่วมฝึกอบรมในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: สมรรถนะผู้นำ, หลักสูตรการฝึกอบรม, ผู้นำชุมชน

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop and evaluate the training curriculum for community leaders in Lampang Province, Thailand by using research and development methodology. In this research, a purposive sampling was used to select 40 community leaders and 20 potential leaders from 4 communities in Lampang that were awarded at the provincial or national level between 2008 and 2018. The focus group was used to develop a training curriculum. Twenty potential leaders were then trained in order to develop their leadership competencies. The research instruments included focus group form, curriculum evaluation form, as well as satisfaction form for participants. Content analysis was used to analyze qualitative data. Statistics used in analyzing quantitative data were percentage, mean, and standard deviation. The results showed that the content of community leader curriculum comprises of 5 categories, including knowledge, community leadership skills, special leadership capability, effective collaborative skills, and great personality and character traits. Additionally, an evaluation on the appropriateness of community training curriculum reveals an average of 4.46 out of 5 points. Training participants had increasing their knowledge and understanding in leadership and management. They had an overall satisfaction from attending the curriculum training at the highest level.

Keywords: leader competency, training curriculum, community leader.

บทนำ

ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาภาวะผู้นำในการบริหารบ้านเมือง ขาดแคลนทั้งคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถ และวิสัยทัศน์เพื่อประเทศชาติ มีการหาประโยชน์ให้ตัวเองและ

พรรคพวกมากกว่าจะทำหน้าที่เป็นผู้บริหารจัดการประเทศอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และมองการณ์ไกลเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนไทยทั้งประเทศอย่างแท้จริง จากการศึกษาพบว่า ปัญหาเกิดจากความไม่ตระหนักของผู้นำต่อการใช้หลักธรรมาภิบาล 6 หลักการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักการมีส่วนร่วม ดังนั้น หากจะพัฒนาองค์กรภาครัฐที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ต้องประสานพลังเพื่อดำเนินการพัฒนาองค์กรภาครัฐสู่การเป็นองค์กรแห่งธรรมาภิบาลอย่างยั่งยืน (ทวนธง ครุฑจ๋อน, 2552, หน้า 269-280) นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้นำขาดการให้โอกาสผู้ตามในการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ซึ่งเป็นปัจจัยเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของผู้ตามด้วย ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของคณะทำงานให้ดียิ่งขึ้น ผู้นำที่ดีต้องมีเทคนิคในการปฏิบัติงาน ผนวกกับการมีความรับผิดชอบ กล้าตัดสินใจ ซึ่งเป็นการสร้างความผูกพันต่อองค์กร ตลอดจนความรู้สึกรักภาคภูมิใจในตนเอง (เสาวรส ประเทืองชัยศรี, 2552)

ผู้นำจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุกระดับ การพัฒนาในระดับล่างสุดคือผู้นำชุมชน ปัญหาการพัฒนาชุมชนรูปแบบใหม่คือ ไม่สามารถยกระดับศักยภาพอันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนให้โดดเด่น ไม่มีการสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาสร้างรายได้ให้เศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและยั่งยืน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขาดการพัฒนาศักยภาพผู้นำอย่างมีส่วนร่วมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่นได้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้นำรุ่นต่อไป (สิริกร อุทัยพัฒน์, 2557, หน้า 51-58) แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมทรัพยากรคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศ ให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ตามยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ และการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถด้านการแข่งขัน สามารถวิเคราะห์และกำหนดแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเองได้ การพัฒนาผู้นำชุมชนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานจึงถือเป็นแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ มีผลต่อการพัฒนาสังคมตั้งแต่ระดับรากฐาน เพราะผู้นำชุมชนอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด คุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะเป็นตัวอย่างให้กับผู้นำรุ่นต่อไปและสมาชิกของชุมชนได้ ผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจากผู้นำที่ดีจะสร้างผลกระทบและประโยชน์ต่อประชาชนกลุ่มใหญ่ได้ เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมในแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การจัดทำหลักสูตรผู้นำชุมชนจึงประกอบไปด้วยสมรรถนะ 5 ด้านที่จำเป็นของผู้นำชุมชน ได้แก่ องค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ทักษะของผู้นำชุมชน คุณลักษณะทางสังคมและความสามารถพิเศษของผู้นำ ความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เกี่ยวข้อง บุคลิกภาพและการปฏิบัติตัวของผู้นำ การให้ความรู้ที่ถูกต้องและกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม จะทำให้ผู้นำสามารถเข้าใจองค์ความรู้และวิธีการเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับพื้นที่ของตนเองได้ เมื่อการพัฒนาหน่วยย่อยของสังคมมีความเข้มแข็งจะทำให้รากฐานของสังคมเข้มแข็ง พร้อมรับการพัฒนาแบบมหภาค ชุมชนมีศักยภาพและตอบสนองนโยบายการพัฒนาในระดับประเทศได้ ทำให้เกิดการกระจายผลประโยชน์และการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก เกิดการพัฒนาประเทศแบบองค์รวม สอดคล้องกันในเชิงระบบ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานก้าวไปพร้อมกันอย่างมีประสิทธิภาพได้

ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมุ่งสร้างหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับผู้นำชุมชนต้นแบบของจังหวัดลำปาง ที่มีผลต่อการพัฒนากระบวนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีพื้นฐานจากการถอดบทเรียนความต้องการของชุมชนเพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง พัฒนาสมรรถนะของผู้นำหรือพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ชี้แจงแนวทางการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ถูกต้องในการปฏิบัติงานชุมชนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จที่สังคมยอมรับ และผลสำเร็จนั้นเกิดประโยชน์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ทั้งด้านรายได้ สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และสภาพจิตใจของคนในชุมชนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้นำและพัฒนาหลักสูตรผู้นำชุมชนที่มีผลต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของหลักสูตรและประเมินผลการฝึกอบรมหลักสูตรผู้นำชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยการถอดบทเรียนและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาสมรรถนะผู้นำชุมชนของจังหวัดลำปาง แล้วทดลองใช้หลักสูตรดังกล่าวโดยดำเนินการ ดังนี้

1. การศึกษาสมรรถนะผู้นำและพัฒนาหลักสูตรผู้นำชุมชน ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดลำปาง โดยคัดเลือกชุมชนในจังหวัดลำปางที่ได้รับรางวัลระดับจังหวัดหรือระดับประเทศในระหว่างปี พ.ศ. 2551 - 2561 ประกอบด้วย รางวัลลูกโลกสีเขียว รางวัลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่น และรางวัลหมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข จำนวน 4 แห่ง คือ ชุมชนบ้านสามขา ชุมชนบ้านสาสบก ชุมชนบ้านเกาะหลวง และชุมชนบ้านดอนแก้ว จากนั้นคัดเลือกผู้นำชุมชน

ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนโดยตรง หมู่บ้านละ 10 คน รวม 40 คน เพื่อเป็นตัวแทนสำหรับการถอดองค์ความรู้ผ่านการสนทนากลุ่ม และนำองค์ความรู้เรื่องสมรรถนะผู้นำมาสร้างเป็นหลักสูตรการพัฒนาผู้นำชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มย่อย ประกอบด้วยชุดคำถามการอภิปรายเพื่อถอดบทเรียนกระบวนการทำงานของผู้นำชุมชน โดยผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา

2. การวิเคราะห์ความเหมาะสมของหลักสูตรอบรมผู้นำชุมชนโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ใช้แบบวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของหลักสูตรและแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ประเด็นในการวิเคราะห์คือ 1) วัตถุประสงค์ 2) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 3) โครงสร้างหลักสูตร ผูกอบรม ได้แก่ โครงสร้างระยะเวลาของเนื้อหาในหลักสูตรและโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร 4) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 5) เกณฑ์การประเมินผลการอบรม โดยต้องมีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินมากกว่าระดับ 3.5 จึงจะถือว่ามีความเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้

3. การจัดอบรมและประเมินผลการประยุกต์ใช้หลักสูตรผู้นำชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมอบรม หมู่บ้านละ 5 คน รวม 20 คน เพื่ออบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้นำชุมชน กระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และการประเมินผลสำเร็จเชิงประจักษ์ที่สังคมยอมรับเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน ในพื้นที่จังหวัดลำปาง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. จากการสนทนากลุ่มย่อยผู้นำชุมชน 40 คน แบ่งเป็นหมู่บ้านละ 10 คน จัดการสนทนากลุ่มย่อย 4 ครั้ง พบว่าสมรรถนะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพของผู้นำมี 5 ด้าน ได้แก่

1.1 องค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เช่น กฎหมายการปกครองขั้นพื้นฐาน ทักษะอาชีพของคนในชุมชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและมีผลกระทบกับความเป็นอยู่ของสมาชิกชุมชน โดยตรง

1.2 ทักษะผู้นำ เช่น ทักษะการบริหารงาน หลักการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานและผลลัพธ์ที่ตรงตามวัตถุประสงค์การพัฒนา

1.3 ความสามารถพิเศษของผู้นำ เช่น ความสามารถด้านการถ่ายทอดความรู้ การใช้เทคโนโลยีและการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันและการเข้าถึงโอกาสการพัฒนาชุมชนจากแหล่งทุนหรือเครือข่ายภาครัฐและเอกชน

1.4 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เช่น มนุษยสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น การยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคลและการแสดงออกเชิงบวก เพื่อโน้มน้าวใจให้คนมีส่วนร่วมในงานพัฒนา และสร้างการดำเนินงานที่ราบรื่นได้

1.5 บุคลิกภาพและการแสดงออกของผู้นำ ควรแต่งกายสุภาพ เรียบร้อย ถูกต้องตามกาลเทศะ ความกระตือรือร้นในการทำงานและการแสดงวิสัยทัศน์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังได้

2. การประเมินผลความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
1. วัตถุประสงค์	4.60	0.54	มากที่สุด
2. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	4.20	0.44	มาก
3. โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม			
3.1 โครงสร้างเวลาเรียน	4.80	0.44	มากที่สุด
3.2 โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร	4.40	0.54	มากที่สุด
4. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.60	0.54	มากที่สุด
5. เกณฑ์การประเมินผลการอบรม	4.20	0.83	มาก
รวม	4.46	0.562	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ดังนั้นหลักสูตรจึงมีความเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้จริง

3. การประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 20 คน ต่อการพัฒนาสมรรถนะที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพของผู้นำ 5 ด้าน โดยเปรียบเทียบผลการทดสอบสมรรถนะก่อนและหลังการฝึกอบรม แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรม

สมรรถนะผู้นำ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. ด้านความรู้ก่อนการเข้าร่วมอบรม	4.19	0.72	มาก
2. ด้านเนื้อหาสาระและประโยชน์ที่ได้รับ	4.25	0.67	มากที่สุด
3. ด้านการนำไปประยุกต์ใช้จริง	4.1	0.76	มาก
4. ด้านการอำนวยความสะดวกและระยะเวลา	4.25	0.76	มากที่สุด
5. ด้านวิทยากร	4.52	0.60	มากที่สุด
รวม	4.26	0.70	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26

อภิปรายผล

1. องค์ความรู้เรื่องสมรรถนะผู้นำชุมชน 5 ด้าน ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

ด้านที่ 1 องค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เช่น กฎหมายการปกครองชั้นพื้นฐาน ทักษะอาชีพของคนในชุมชน ซึ่งแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ผู้นำต้องวิเคราะห์ปัญหาเฉพาะพื้นที่ของตนเองและระดมสมองเพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ท่ามกลางข้อจำกัดเรื่ององค์ความรู้ เวลา บุคลากรและงบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะของผู้นำท้องถิ่นของ สุภารัตติ สวนโสภณเชือก และคณะ (2560, หน้า 6) ซึ่งสรุปว่า ความรู้เฉพาะบุคคลหรือ การให้ความรู้กับคนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน เพราะสมาชิกชุมชนได้ทบทวนกระบวนการทำงานของตนเอง จุดแข็ง จุดอ่อน และปัจจัยภายนอกที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับด้านกฎหมาย และการคัดเลือกองค์ความรู้ให้เหมาะสม เพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาในเรื่องที่ตรงกับความต้องการของชาวบ้านและสร้างเป็นผลประโยชน์ของคนหมู่มากได้

ด้านที่ 2 ทักษะผู้นำชุมชน เช่น หลักการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารที่เหมาะสม การปฏิบัติงานบนฐานของความเชี่ยวชาญจะสร้างผลลัพธ์หรือผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพให้ชุมชนได้ งานวิจัยเรื่องการพัฒนาสินค้าจากความเชี่ยวชาญของผู้ผลิต ของ บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา (2561, หน้า 129) ที่กล่าวว่า การพัฒนาความเชี่ยวชาญให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลต้องให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานที่ดี มีความพร้อมด้านอุปกรณ์พื้นฐานและฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง พร้อมกับได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้สามารถพัฒนาชิ้นงานให้มีคุณภาพ แตกต่างและโดดเด่นขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีสินค้าที่เป็นที่ต้องการของตลาด นำมาซึ่งรายได้ของผู้ผลิตที่มากขึ้นด้วย

ด้านที่ 3 ความสามารถพิเศษของผู้นำ เช่น ความสามารถด้านการถ่ายทอดความรู้ การใช้เทคโนโลยีและการใช้ภาษาต่างประเทศ เป็นการเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันและการเข้าถึงโอกาสการพัฒนาชุมชนจากแหล่งทุนหรือเครือข่ายภาครัฐและเอกชนอื่น ตามทักษะและบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 (พิชญ์นิฐา พรรณศิลป์, สัตยญา เคนาภูมิ และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, 2558, หน้า 150) ที่ว่า ผู้นำท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21 ควรมีความสามารถนำพาหรือยกระดับขีดความสามารถขององค์กรให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาขององค์กรการปกครองอื่นเพื่อการดำเนินงานอย่างบูรณาการ และสร้างเครือข่ายการดำเนินงานที่สนับสนุนกันในด้านต่าง ๆ ได้ มีทักษะในการวางแผนจากการเข้าถึงองค์ความรู้ที่เป็น

ปัจจุบันและความสำเร็จได้เปรียบด้านการใช้เทคโนโลยี กำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้กลายเป็นองค์กรที่มีความสันติสุขได้

ด้านที่ 4 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น เช่น มนุษยสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น การยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคลและการแสดงออกเชิงบวก สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของ กิตติศักดิ์ แพรวพรายรัตน์ (2553, หน้า 37) ที่ว่า ผู้นำที่ดีมีความประนีประนอมเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้ง หากทางแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ความเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี และการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเพื่อเป็นแรงจูงใจทางบวก จึงสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์อันดีของการทำงานชุมชนคือการสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกัน นำมาซึ่งความไว้วางใจและความร่วมมือร่วมใจกันในงานพัฒนาได้

ด้านที่ 5 บุคลิกภาพและการแสดงออกของผู้นำ เช่น การแต่งกายตามกาลเทศะ แสดงถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นตามแนวคิด การแสดงออกถึงความสามารถของผู้นำอย่างเหมาะสมต่อหน้าสาธารณะ ดังงานวิจัยเรื่องลักษณะภาวะผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของ สมบัติ บุญเลี้ยง, อารีย์ นัยพินิจ และธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2555, หน้า 105) ที่สรุปว่า ลักษณะของผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพดี ต้องมีร่างกายสะอาด แต่งกายเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สุขภาพแข็งแรง สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง วางตัวเหมาะสมตามสถานการณ์

2. หลักสูตรพัฒนาผู้นำชุมชน มีองค์ประกอบของหลักสูตรคือ 1) วัตถุประสงค์ 2) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 3) โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องโครงสร้างระยะเวลาของเนื้อหาในหลักสูตร และโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร 4) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 5) เกณฑ์การประเมินผลการอบรม พบว่าการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมีความคล้ายคลึงกับหลักสูตรสำหรับครูการศึกษาออกโรงเรียน (สถาบันการศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือ, 2560) ซึ่งมีองค์ประกอบของหลักสูตรคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดคุณลักษณะผู้เรียน โครงสร้างหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กำหนดแนวทางประเมินผู้เรียน โดยจะมีเนื้อหาหลักที่ผู้เรียนต้องทราบร่วมกัน และมีวิชาเลือกที่สามารถออกแบบให้เหมาะสมกับบริบทและผู้เรียนที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนในเรื่องนั้น ๆ โดยมีเป้าหมายหลักคือ ต้องการให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาหลักสูตรผู้นำชุมชน อันจะนำมาซึ่งผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. การอบรมเรื่องทักษะในการดำเนินงานจริง ควรมีระยะเวลาการอบรมมากพอควร เพื่อให้เกิดการฝึกปฏิบัติและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อนำไปปรับใช้กับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. งบประมาณที่เหมาะสมสำหรับการจัดอบรมมีผลต่อการอำนวยความสะดวกเรื่องสถานที่และอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ส่งผลต่อบรรยากาศและสมาธิในการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. การมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นจะช่วยบูรณาการงานพัฒนาาร่วมกันได้ตรงกับวัตถุประสงค์ขององค์กร เกิดการสนับสนุนและต่อยอดกิจกรรมพัฒนาอื่นต่อไป

บรรณานุกรม

- กันย์กัญญา ใจการวงศ์สกุล. (2560). การพัฒนาความรู้ทางกฎหมายแก่ชุมชนเพื่อเกิดประโยชน์ในการจัดการปัญหาหนี้สินของประชาชน. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 10(1), หน้า 195-219.
- กิตติศักดิ์ แพรวพราวรัตน์. (2553). *พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี*. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค, สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ทวนธง ครุฑจ้อน. (2552). กระเทาะปัญหาธรรมาภิบาลในองค์กรภาครัฐ: บทวิเคราะห์จากกรณีศึกษา. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 4(2), หน้า 269-280.
- บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา. (2561). การพัฒนาสินค้าหัตถกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านถาวาโดยชุมชน. *วารสารธรรมศาสตร์*, 37(1), หน้า 125-149.
- พิชญ์นิฐา พรหมศิลป์, สัญญา เคณาภูมิ และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2558). บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 3(2), หน้า 146-161.
- สถาบันการศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ. (2560). *คู่มือการพัฒนาหลักสูตรสำหรับครู กศน*. ลำปาง: โรงพิมพ์บอยการพิมพ์.
- สมบัติ บุญเลี้ยง, อารีย์ นัยพินิจ และธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2555). ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 29(2), หน้า 97-112.
- สิริกร อุทัยพัฒน์. (2557). ภาวะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่และยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอาชีพไทย ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์ชุมชน จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 10(1), หน้า 51-58.
- สุภารดี สวนโสภกเชือก และคณะ. (2560). การพัฒนาสมรรถนะผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ นวัตกรรมและเทคโนโลยีวิชาการ 2017 วิจัยจากองค์ความรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน* (หน้า 482-493). สุรินทร์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 เดือนตุลาคม-ธันวาคม 2562

เสาวรส ประเทืองชัยศรี. (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบอย่างของหัวหน้างานการพยาบาลกับความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชน เขต 13. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารการพยาบาล, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*

Stufflebeam, Daniel L., & Shinkfield, Anthony J. (2007). *Evaluation theory, models and applications.* San Francisco, CA: Jossey-Bass.